

Motion till riksdagen 2018/19:2862

av **Lotta Finstorp m.fl. (M)**

Kultur- och mediepolitisk motion

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska den politiska styrningen av konsten och kulturens innehåll och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla kultursamverkansmodellen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och möjliggöra en mångfald av finansiärer inom kulturområdet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa goda förutsättningar för nyskapande kultur och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om scenkonstallianserna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för fler kulturskapare att starta och driva företag och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera barns och ungas rätt till kultur och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygga ut Skapande skola till att omfatta även gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en långsiktig harmonisering av momsens avseende film, dans och e-böcker och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om museernas roll som självständiga institutioner och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om konst och arkitektur i det offentliga rummet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla och förbättra presstödet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-bolagen ska ingå i ett system för medieetisk granskning och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa saklighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som innebär att tillgångarna på public service-kontot balanseras årligen samt justeras automatiskt och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande sändningstillstånd kraftigt begränsa möjligheterna till sponsring för SVT och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att medel som frigörs när Radiotjänst i Kiruna AB läggs ned bör användas för att sänka avgiften för avgiftsbetalarna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De kulturpolitiska målen

De kulturpolitiska målen, som fastställdes redan under förra alliansregeringen, anger vilken riktning som staten vill peka ut för kulturpolitiken. Enligt målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.

För Moderaterna är det självklart att armlängds avstånd ska råda mellan kulturens utövare och politiker. Det är grundläggande att konsten skall vara fri. Den skall fredas

från politisk klåfingrighet. Staten skall inte gå in och villkora, det vill säga styra, konsten och de fria institutionerna – hur vällovliga dessa ambitioner än är. De statliga kulturpolitiska målen ska inte bli styrande i den grad att de exkluderar vissa grupper. En ny regering bör se över regleringsbrev och statliga uppdrag i syfte att minska den politiska styrningen av konsten och kulturens innehåll.

Kulturen och konsten har ett egenvärde, och den ger oss verktyg att utforska vilka vi är som människor. Kulturpolitikens huvuduppgift är att ge förutsättningar för att mer konst och kultur skapas, och att mer konst och kultur kan möta en publik. Detta har samtidigt viktiga funktioner även för andra delar av samhället i form av utbildning och bildning, hälsa, integration och tillväxt. Dessa delar står inte i något motsatsförhållande tillvarandra, utan är två sidor av samma kulturpolitiska mynt.

Kultur angår alla. Det är en fråga om både bildning och demokrati. En prioriterad fråga inom kulturpolitiken bör därför vara att skapa ett samhälle där fler känner att de vill verka och kan utvecklas som konstnärer – där fler skapar kultur och där fler kan komma i kontakt med kulturen.

De fria konsterna är ett av våra viktigaste medel för att värna yttrandefriheten. Vi ser med stor oro på all sorts radikaliserings och extremism med antidemokratiska förtecken, oavsett om den är religiös eller politisk. Kulturpolitiken kan i dessa sammanhang bidra till ökad dialog och kunskapsspridning.

Kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen var en reform som Alliansen drev i genom för att skapa ökat utrymme för – och bejaka – regionala prioriteringar och variationer vad gäller kulturlivet. De landsting/regioner som ingår i modellen beslutar därför hur det statliga bidraget ska fördelas på regional nivå. Vi värnar Kultursamverkansmodellen som i sin helhet har tjänat kulturen väl. Modellen behöver dock, efter mer än tio år, vidareutvecklas och reformeras.

Rollerna inom Kultursamverkansmodellen måste tydliggöras. Dessutom behöver vi förbättra kontaktytorna för kulturinstitutioner och fristående kulturutövare som känner att de saknar dialog med nationella beslutsfattare. Ambitionen är att de resurser som staten tillför ska användas för att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen – men därefter ska den regionala nivån avgöra hur dessa mål bäst uppnås. Det innebär också att regeringen i möjligaste mån bör undvika att kringgå samverkansmodellen och peka ut enskilda verksamheter som ska få statligt stöd.

Kulturen och kulturskaparens villkor

Kultur finns och finansieras i offentlig, privat och ideell sektor. En modern kulturpolitik inkluderar alla dessa och arbetar för att de skall kunna utvecklas enskilt och tillsammans.

Moderaterna understryker vikten av en mångfald av finansiärer samt fria resurser inom kulturpolitiken. Att skapa goda förutsättningar för konsten och kulturen handlar också om att belysa hur kulturpolitiken hänger samman med alla andra politikområden. När människor får behålla mindre av sin lön drabbar det kulturen i synnerhet. Kulturpolitik bör därför inte reduceras till en tävlan om att dela ut bidrag. Frågan om kulturens villkor är långt större och mer komplex än så.

Det är inom besöksnäringen flest nya jobb skapas. Detta berör inte minst unga människor som inom denna sektor får sitt första viktiga jobb. Kulturen, och även idrotten, är motorn i hela denna växande näring. En modern kulturpolitik handlar därför både om att bejaka kulturens egenvärde och dess möjlighet att bidra till jobb och tillväxt.

Kulturbyggen

Det som idag betraktas som nyskapande kultur, kan imorgon komma att vara en etablerad del av vårt gemensamma kulturarv. Villkoren för nyskapande kultur bör därför vara goda. Kulturbyggen skapades av alliansregeringen 2007 för att aktivt stötta nyskapande kultur. Detta är en investering i framtiden som lägger grunden för framtidens svenska konst- och kulturskapande. Erfarenheten visar att riktat stöd för nya konstnärer i början av deras yrkesverksamma gärning är viktigt. Moderaterna värnar Kulturbyggen, och vår ambition är att löpande förbättra och på sikt bygga ut reformen.

Scenkonstallianserna

Scenkonstallianser är en samlande benämning för tre moderna trygghetsnätverk för frilansande inom scenkonstområdet i Sverige: Teateralliansen, Dansalliansen och Musikalliansen. Dessa är viktiga för svenskt kulturliv. Deras långsiktiga förutsättningar att utöka sin verksamhet och anpassas till den moderna tidens krav behöver kontinuerligt förbättras. Riksdagens kulturutskott genomförde senast en utvärdering av scenkonstallianserna år 2012. Den visade att allianserna förbättrat tryggheten för de scenkonstnärer som anställts, men också att det finns utrymme för utveckling. Statens kulturråd har påkallat behovet av en ny utvärdering i detta syfte, och en sådan bör genomföras.

Kulturskaparen som entreprenör

Många kulturskapare är också egna företagare. Detta lägger grunden för kulturell mångfald, skapar jobb och tillväxt över hela landet och är en av hörnstenarna i en modern kulturpolitik. Samtidigt är det självklart viktigt att kulturarbetare, oavsett anställningsform, har bra och trygga villkor. Vägen till egenförsörjning är en av våra viktigaste frågor, och då måste också kulturarbetare i större utsträckning kunna leva på sitt skapande. En stark upphovsrätt spelar också stor roll för professionella kulturskapers villkor, men även för att skydda de kulturella och kreativa näringarna som är en viktig och växande bransch. Vidare ser vi behov av regelförenklingar för kulturarbetare med eget företag, liksom för entreprenörer i stort. Därför driver Moderaterna förslag såsom minskad administration för företag med lägre omsättning och sänkt gräns för aktiekapital. Det bör också undersökas om riktade utbildningar eller liknande är önskvärt inom ramen för befintliga kultur- och företagarefrämjande insatser.

Barn och ungas rätt till kultur

Att tillgängliggöra kultur är för Moderaterna en del av vårt partis övergripande arbete mot det växande utanförskapet. Stor del av vårt fokus ligger på alla barn och ungdomars rätt till kultur, och vi prioriterar särskilt barn och ungdomar från socioekonomiskt utsatta miljöer. Vi ser att kulturen har att arbeta med att nå barn och unga från grupper som i lägre grad tar del av olika kulturyttringar. Ofta är det i unga år som människors intresse för kultur och konstnärligt skapande bäst kan tillvaratas och stimuleras. Ett levande kulturliv breddar möjligheterna för livslångt lärande och livslånga bildningsresor.

Skapande skola

Skapande skola når barn och unga i den miljö där de befinner sig dagligen. För att fler barn och unga ska nås av kultur föreslår Moderaterna att Skapande skola ska byggas ut till att även omfatta gymnasieskolan. På sikt bör man också överväga om förskolan kan inkluderas. En utvidgning av Skapande skola skulle samtidigt ge kulturarbetare bättre möjligheter att sprida sin konst till barn och ungdomar i alla åldrar. Tidigare utvärderingar av Skapande skola har visat att en stor majoritet bland kommunerna regelbundet har använt sig av reformer med gott resultat. Det finns dock kommuner och fristående huvudmän som inte sökt stöd i förväntad omfattning. En analys av

anledningen till detta bör genomföras i syfte att kunna identifiera och undanröja eventuella hinder.

Kommunala kulturskolor

De kommunala kulturskolorna erbjuder barn och ungdomar en verksamhet som är bred, tillgänglig och av hög kvalitet. Den är därför viktig för tiotusentals barn och ungdomar. Skolornas verksamheter ser olika ut över landet beroende på kommunernas förutsättningar avseende storlek, skattesats och geografiskt läge. Staten bör stötta denna mångfald, men samtidigt understryka att detta är en verksamhet som kommunerna har det yttersta ansvaret för. Att genom statliga bidrag sänka kulturskolornas avgifter är ett både kostsamt och ineffektivt sätt att göra skolorna mer tillgängliga. Det riskerar också att skapa ett system där stat och kommuner i praktiken får ett gemensamt ansvar för kulturskolornas verksamheter. Istället bör statens primära uppgift vara stödjande, t.ex. genom att erbjuda forskning om hur man breddar och fördjupar kulturskolornas verksamheter.

Harmoniserad kultur moms

Skatter – inklusive moms – skall vara rimligt höga, förutsägbara och rättvisa. Detta är idag inte fallet inom kulturområdet. Två exempel på differentierade momssatser är pappersböcker kontra e-böcker, samt teater och konsert i jämförelse med att spela för dansande publik. I grunden tycker vi att all kultur ska omfattas av samma enhetliga kultur moms. Utgångspunkten är att kultur momsen inte ska göra skillnad mellan olika slags konst- eller kulturformer. Dessa frågor behöver initialt kartläggas i syfte att långsiktigt reformera och harmonisera kultursektorns moms- och skattesatser. Denna harmonisering skall ske över tid och med hänsyn till statens finanser.

Moderaterna ställer sig kritiska till höjningen av den s.k. biomomsen från sex till 25 procent. Höjningen riskerar att slå hårdast mot biografer på små orter runt om i Sverige. Det vore en olycklig utveckling, eftersom dessa biografer ofta fyller ett flertal funktioner och fungerar som samlingspunkt för det lokala kulturlivet. Vidare ser vi behov av en bred översyn av filmpolitiken. Därför har Moderaterna tidigare drivit igenom ett tillkännagivande om att tillsätta en ny filmutredning som skall undersöka svensk films långsiktiga organisatoriska förutsättningar.

Muséer för lärande och bildning

Sveriges muséer är viktiga för både lärande och bildning, samt som förvaltare av kulturarv och historia. Vi lägger största vikt vid muséernas roll som självständiga institutioner. Muséernas verksamhet ska präglas av kunskapsuppbyggnad och hög kompetens inom respektive ämnesområde.

Offentligt finansierade kulturinstitutioner, såsom muséer, ska inte politiseras och styras av ideologiska pekpinnar. De ska självfallet vila på en demokratisk grund, men innehållet ska i så hög utsträckning som möjligt vara fritt. Dagsaktuella politiska strömningar ska inte styra vilka pjäser eller utställningar som genomförs. En alltför omfattande politisk styrning likriktar kulturen och gör den i förläningen ointressant.

Moderaterna vill inkludera alla muséer – statliga, föreningsdrivna, stiftelser, läns museer, enskilda och privata – i det långsiktiga statliga arbetet med Sveriges museer. Vi är bekymrade över att den förda museipolitiken har lagt ett ensidigt fokus på de statliga muséerna och deras uppgift. Det behövs snarare en inkluderande politik som fokuserar på museiväsendets villkor i stort, samt ökad samverkan mellan olika muséer. Statliga muséer bör också kunna överlåta föremål som gåva till alla muséer, oavsett huvudman.

Moderaterna säger inte nej till fri entré på muséer, men anser inte att detta är något som ska styras politiskt. Däremot bör varje museum själv, inom ramen för sitt uppdrag, kunna fatta beslut om hur man bäst breddar publiken och når nya grupper. Reformen om fri entré på statliga muséer har i första hand gynnat vuxna innerstadsbor och turister. Istället vill vi möjliggöra för våra statliga muséer att nå fler grupper över hela landet. I detta avseende bör exempelvis samarbetet mellan skolor och muséer vara prioriterat. Den digitala tekniken ger oss också muséerna också helt nya möjligheter att nå ut, oavsett dag eller tid på dygnet. Muséerna ska ges goda förutsättningar att arbeta med digitalisering, till exempel genom att det finns möjligheter till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte.

Konst och arkitektur i ett växande Sverige

Kulturen genomsyrar samhället på olika sätt, och den tar sig också uttryck genom arkitektur och konst i såväl nya bostäder som offentliga rum. Sverige växer snabbt och Boverket uppskattar att 600 000 nya bostäder behöver byggas till år 2025. Det innebär också att nya offentliga rum skapas. För att värna konst och arkitektur i det offentliga

rummet bör vi blicka såväl bakåt som framåt. Det är därtill en fråga som bör ses i sammanhang av byggandets generella villkor.

De rivningar som skedde under mitten av 1900-talets andra hälft, och därefter framväxten av de så kallade miljonprogrammen, innebar viktiga standardhöjningar i form av till exempel rinnande vatten och minskad trångboddhet för många i vårt land. Samtidigt har erfarenheter från denna era visat att trivsel och trygghet handlar om mer än så. Rivningsvågen gjorde irreversibla avtryck i många svenska städer, och många av ingreppen framstår i efterhand som svårförståeliga.

Denna samtidshistoria bör vi dra lärdom av. Balansgången mellan nytt och gammalt, mellan bevarande och innovation, är sällan enkel. Men de behöver heller inte alltid stå i motsats till varandra. Hänsyn måste också tas till lokala förutsättningar och samhällets olika behov.

Staten kan spela en viktig roll i att skapa förutsättningar för arkitekter, konstnärer och andra skapande grupper att samverka när nya bostadsområden växer fram, och att sådan samverkan sker tidigt i processen. Staten kan också föregå med gott exempel när offentliga miljöer utformas genom att på ett tydligt sätt koppla ihop byggande, arkitektur och konstnärskap. I denna strävan är det dock lika viktigt att bejaka den kraft med vilken miljöer kan växa och utvecklas organiskt, genom enskilda människors samlade krafter.

Vid utformningen av nya bostadsområden och offentliga miljöer är det också helt centralt att vårda det kulturarv som finns under jord. För detta ansvarar huvudsakligen Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna. Därför är det särskilt viktigt att samverka mellan kommunerna å ena sidan, och Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna å andra sidan, fungerar effektivt och att lagstiftningen tillämpas enhetligt.

Fria och oberoende medier

Fria och oberoende medier av hög kvalitet spelar en helt avgörande roll för det demokratiska samhällets utveckling – genom att granska, ifrågasätta, fördjupa och belysa. Det är också ett av de bästa motmedlen mot företeelser såsom ”fake news”, tillsammans med en skola som ställer tydliga kunskapskrav och ger verktyg för kritiskt tänkande. Mediepolitikens centrala uppgift är att skapa förutsättningar för ett brett spektrum av medier som kan verka självständigt, på olika nivåer och i olika format.

Tryck- och yttrandefrihet

Den fria åsiktsbildningen är grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick. Tryck- och yttrandefriheten är i sin tur förutsättningar för fri åsiktsbildning. Det är därför av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, inte bara konstitutionellt, utan också i praktiken. Staten har ett självklart ansvar för att förebygga samt stoppa hot och våld som riktas mot dem som nyttjar dessa friheter.

Göteborgs universitet och Journalistförbundet har genomfört en undersökning av utsattheten bland journalister i Sverige under 2016. Rapporten visade att hela en av fyra journalister hade utsatts för hot, våld eller trakasserier. Det är allvarligt. Rapporten visar också att av de journalister som utsatts, hade mer än en fjärdedel undvikit att bevaka ett visst ämne eller en viss fråga. Med andra ord finns en oroväckande tendens till självcensur. Staten får inte agera långsamt och passivt inför denna hotbild, utan måste vidta åtgärder för att försvara tryck- och yttrandefriheten. Det är ett steg i rätt riktning att regeringen sommaren 2017 till slut antog en handlingsplan mot hat och hot mot journalister, förtroendevalda och konstnärer. Detta arbete måste nu fortgå med kraft, och om nödvändigt ska ytterligare åtgärder vidtas.

Press- och mediestödet

Medielandskapet genomgår alltjämt stora förändringar. Institutet för mediestudier rapporterar i sin årsbok för 2016/2017 att var fjärde kommun saknar en regelbundet bemannad nyhetsredaktion och att nästan var tredje reklamkrona har försvunnit från journalistiken sedan 2008. Den tekniska utvecklingen har skapat nya medier och nya medievanor. Det innebär såväl utmaningar som möjligheter för traditionella mediehus. Ett stort ansvar vilar på dem att möta utvecklingen. Mediepolitiken ska också bistå i övergången, men inte skapa nya och storskaliga bidragsstrukturer. I juni 2018 antog riksdagen ett förslag till nytt mediestöd i en bred politisk överenskommelse. I ett nästa steg bör presstödet utvecklas och förbättras.

Public service

Efter utredning av en parlamentarisk kommitté antog riksdagen i november 2018 en ny modell för finansiering av public service. I korthet innebär detta att public service härnäst kommer att finansieras genom en avgift som tas ut via skattsedeln.

Moderaterna står i grunden bakom modellen, dock med ett antal starka synpunkter på

hur den bör utvecklas och förbättras. Vi beklagar också att finansiering och reglering av public service inte utreddes i en samlad process.

Granskningsnämndens uppdrag

Granskningsnämndens verksamhet måste alltid präglas av offentlighet och tydlighet. Det innebär bl.a. att högre krav bör ställas på att de beslut som granskningsnämnden fattar alltid ska vara motiverade. Vi menar att det inte sällan brister i dag vad gäller avslagsbesluten. Det finns starka skäl för att granskningsnämnden får ett tydligare utredningsansvar än den har i dag. Det skulle skapa bättre förutsättningar för beslut som vilar på korrekta fakta och relevanta omständigheter jämfört med ett system som bygger på att den anmälade partens uppgifter sätter ramen för granskningsnämndens prövning. Kravet på att ett fällande beslut ska offentliggöras bör förtydligas så att offentliggörandet alltid blir lika tydligt som den klandrande rapporteringen. Därutöver bör granskningsnämnden få fler sanktionsmöjligheter. Mot denna bakgrund bör granskningsnämndens uppdrag utvecklas i syfte att säkerställa att public service lever upp till kraven på saklighet och opartiskhet.

Ett nytt medieetiskt system

Den granskning som görs av medierna generellt och av public service i synnerhet måste bli tydligare samt mer tillgänglig och professionell. Mediebranschen har väckt ett förslag om ett frivilligt och självreglerande system. Med en allmänhetens medieombudsman och en medieetisk nämnd föreslås enskilda kunna anmäla publiceringar som de anser utsatt dem för publicitetsskada, t.ex. genom att de inte fått bemöta anklagelser eller påståenden eller utsatts för intrång i sitt privatliv. Det är angeläget att ett nytt medieetiskt system kommer på plats så snart som möjligt och att det också omfattar programföretagen. Det bör vara upp till branschens parter att komma överens om hur ett sådant system ska utformas.

Avgiftens storlek

En förändrad finansieringsmodell för public service måste upplevas ha hög legitimitet hos befolkningen för att vara långsiktigt hållbar. Nuvarande finansieringsmodell innebär att det finns en möjlighet att det byggs upp ett överskott på public service-kontot, givet att intäkterna överstiger den medelstilleddning som anges i sändningstillståndet. För att komma till rätta med risken för att stora överskott byggs upp anser vi att det behövs

förslag som innebär att tillgångarna på public service-kontot balanseras årligen och därmed medför en automatisk justering av den föreslagna public service-avgiften.

Sponsring

Public service ska stå oberoende från såväl politisk som kommersiell påverkan. En grundprincip i sändningstillstånden är därför att programföretagen inte får sända reklam och sådana sponsrade program där sponsorbidraget har tillfallit programföretagen direkt. Trots detta finns ett undantag för Sveriges Television AB (SVT) att sponsring får förekomma vid högst 20 evenemang per år. Detta för att SVT ska kunna sända attraktiva sportevenemang som förutsätter sponsring. Att SVT får sända 20 sponsrade evenemang per år kan tyckas rimligt, men i realiteten innebär det betydligt mer. Varje evenemang kan innehålla ett större antal enskilda sändningar. Detta är i grunden ett problem. Att man i en sändning täcker över varumärken på kläder och skyltar för att i nästa mata ut uttalade sponsringsinslag riskerar att skada bolagets trovärdighet och rimmar illa med kravet om kommersiellt oberoende.

Avvecklingen av RIKAB

I dag avsätts en del av radio- och tv-avgiften för Radiotjänst i Kiruna Aktiebolags (RIKAB) hantering av uppbörd av radio- och tv-avgift och avgiftskontroll. När uppdraget nu upphör och RIKAB läggs ned menar vi att dessa medel till avgiftsbetalarna och därmed bidra till en sänkning av avgiften.

Lotta Finstorp (M)

Annicka Engblom (M)

Viktor Wärnick (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

John Weinerhall (M)